

Feiten Versnellen

Ragnild Zonneveld

1. Effectief

Uit wereldwijd wetenschappelijk onderzoek komen steeds opnieuw eenduidige en robuuste resultaten: versnellen is een van de meest effectieve onderwijsinterventies voor (hoog)begaafde leerlingen (Hoogeveen, 2022; O'Reilly & Hoogeveen, 2026; Van Weerdenburg et al., 2024).

2. Verschillende vormen

Wetenschappers onderscheiden twintig verschillende vormen van versnellen, die ook samen kunnen voorkomen of elkaar kunnen overlappen. De bekendste vormen zijn een vervroegde instroom en een klas overslaan (Hoogeveen, 2022; Southern & Jones, 2015).

3. Langdurige positieve effecten

Versnellen heeft grote positieve effecten op de cognitieve en academische ontwikkeling van leerlingen. Ook de effecten van versnellen op de sociale en emotionele ontwikkeling en het welbevinden zijn overwegend positief (APA, 2020; Hoogeveen, 2022; Van Weerdenburg et al., 2024).

4. Visie

Binnen het (hoog)begaafdheidsveld worden traditioneel drie stromingen onderscheiden: het paradigma van het (hoog)begaafde kind, het talentontwikkelingsparadigma en het differentiatieparadigma. Daarnaast is het transformatieve perspectief in opkomst. De visie op (hoog)begaafdheid heeft invloed op hoe er naar versnellen wordt gekeken (Dai, 2022; Dai & Chen, 2013; Desmet, 2025; Sternberg et al., 2021).

5. Weinig ingezet

Hoewel het een goed onderbouwde interventie is met positieve effecten, wordt het wereldwijd weinig ingezet. Nederland is hierop geen uitzondering: zowel in het po als in het vo is het percentage leerlingen dat versnelt laag (De Graaf et al., 2020; OCW, 2026).

6. Vervroegde instroom in po niet toegestaan

Kinderen mogen volgens de Nederlandse wet niet vóór hun vierde verjaardag instromen in groep 1. De interventie vervroegde instroom in het po is daarmee wettelijk niet toegestaan (Onderwijsinspectie, 2018; Rijksoverheid, z.d.a).

7. IQ-score

Een IQ-score zou geen voorwaarde moeten zijn om een leerling te laten versnellen. Een intelligentie-onderzoek kan onderdeel uitmaken van het in beeld brengen van de educatieve behoeften van de leerling, maar het kan zeker niet de enige informatiebron zijn (APA, 2020; Dai & Chen, 2013; Zonneveld, 2020).

8. Besluit

Het uiteindelijke besluit over versnellen ligt bij de school, omdat het een onderwijsaanpassing betreft. In de afwegingen moeten alle educatieve partners en hun zorgen zorgvuldig worden meegenomen (O'Reilly & Hoogeveen, 2026; Rijksoverheid, z.d.b; Van Gerven, 2025;).

9. Begeleiding

Goede begeleiding door de leraar vergroot de kans op een succesvolle versnelling. Deze begeleiding richt zich, naast didactische begeleiding, op het aanleren van vaardigheden en strategieën, en op de sociale ondersteuning in de nieuwe groep (Gross & Van Vliet, 2005; Hoogeveen et al., 2003; O'Reilly & Hoogeveen, 2026; Van Weerdenburg et al., 2024).

10. Organisatie

Een versnelling vraagt iets van de organisatie. Ondersteuning in kennis, tijd, middelen en een goed geborgd versnellingsbeleid helpen de leraar in de uitvoering en de leerling in een ononderbroken leerproces (De Graaf et al., 2020; WCGTC, 2021).

Verwijzingen

American Psychological Association (APA) (2020). *Top 20 principes uit de psychologie voor het onderwijs aan en het leren van creatieve getalenteerde en begaafde leerlingen van de voor- en vroegschoolse educatie, het basis-onderwijs en het voortgezet onderwijs*. Radboud Universiteit/POINT.

Dai, D. Y. (2022). Ten changes that will render gifted education transformational. In R. J. Sternberg, D. Ambrose, & S. Karami (eds), *The Palgrave Handbook of Transformational Giftedness for Education*. Palgrave Macmillan, https://doi.org/10.1007/978-3-030-91618-3_6

Dai, D. Y., & Chen, F. (2013). Three paradigms of gifted education: In search of conceptual clarity in research and practice. *Gifted Child Quarterly*, 57(3), 151-168.

Desmet, O. (2025). (Hoog)begaafdheid in context: interactie, inclusie en transformatie. In E. van Gerven, R. Zonneveld, N. Oosterveen, A. Dekkers, & Y. den Boer (Red.), *Basisboek (Hoog)begaafdheid voor po en vo*. Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.

Gross, M. U. M., & van Vliet, H. E. (2005). Radical acceleration and early entrance to college: A review of the literature. *Gifted Child Quarterly*, 49(2), 154-171.

Hoogeveen, L. (2022). Academic acceleration as an educational adaptation of the curriculum. In M. A. Peters (Red.), *Encyclopedia of teacher education* (pp. 1-6). Springer Nature.

Hoogeveen, L., Van Hell, J. G., & Verhoeven, L. (2003). Jonge, Versnelde, Leerlingen in het Voortgezet Onderwijs. CBO.

O'Reilly, C., & Hoogeveen, L. (2026). *Historical Context of Acceleration in Europe. International Perspectives on Acceleration in Gifted Education* (pp. 49-62). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003536178-5>

Southern, W. T., & Jones, E. D. (2015). Types of acceleration: Dimensions and issues. In S. G. Assouline, N. Colangelo, J. VanTassel-Baska, & A. Lupkowski Shoplik (Eds.), *A nation empowered: Evidence trumps the excuses holding back America's brightest students* (Vol. 2, pp. 9-18). University of Iowa Press.

Sternberg, R. J., Chowkase, A., Desmet, O., Karami, S., Landy, J., & Lu, J. (2021). Beyond transformational giftedness. *Education Science*, 11(5), 192. <https://doi.org/10.3390/educsci11050192>

Van Gerven, E. (2025). Educatief partnerschap. Wie zijn je partners en hoe neem je ze mee? In E. van Gerven, R. Zonneveld, N. Oosterveen, A. Dekkers, & Y. den Boer (Red.), *Basisboek (Hoog)begaafdheid voor po en vo*. Kenniscentrum Hoogbegaafdheid.

Van Weerdenburg, M., Hoogeveen, L., & Bakx, A. (2024). *Versnellen in het primair en voortgezet onderwijs. Inzichten over versnellen voor hoogbegaafde leerlingen vanuit de wetenschap in het primair en voortgezet onderwijs*. NTCN.

World Council for Gifted and Talented Children (WCGTC). (2021). *Global principles for professional learning in gifted education*. <https://world-gifted.org/global-principles-for-professional-learning-in-gifted-education/>

Zonneveld, R. (2020). Het (mis)matchmodel: Begaafd begeleiden vanuit ecologisch perspectief. Cedin Onderwijs. Geraadpleegd op <https://cedinonderwijs.nl/download/het-mismatchmodel/>

Inspectie van het Onderwijs. (2018). *Driejarigen in opvang-onderwijs: Wettelijke mogelijkheden driejarigen in onderwijs*. Geraadpleegd op 11-07-2026 van <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijssectoren/primair-onderwijs/driejarigen-onder-voorwaarden-in-het-basisonderwijs>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). (2026). *Verblijfsduur in het basisonderwijs*. Geraadpleegd op 12-07-2026 van <https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/leerlingen/prestaties-verblijfsduur>

Rijksoverheid. (z.d.a). *Wanneer mag mijn kind naar de basisschool?* Geraadpleegd op 11-07-2026 van <https://www.rijksoverheid.nl/vraag-en-antwoord/basisonderwijs/wanneer-mag-mijn-kind-naar-de-basisschool>

Rijksoverheid. (z.d.b). *Wie bepaalt of mijn kind blijft zitten of overgaat naar de volgende groep of klas?* Geraadpleegd op 14-07-2026 van <https://www.rijksoverheid.nl/vraag-en-antwoord/basisonderwijs/wie-bepaalt-of-mijn-kind-blijft-zitten-of-overgaat-naar-de-volgende-klas>